

De NSB was voor katholieken verboden – was het dan voor een katholiek blad geoorloofd, advertenties op te nemen waarin NSB-vergaderingen aangekondigd werden? Bij het Neerlandia-concern, de grootste uitgever van provinciale katholieke dagbladen, meende directeur-generaal Herold dat men dergelijke advertenties alleen dan moest weigeren indien zij een uitdrukkelijk tegen het Episcopaat gericht karakter droegen (bijvoorbeeld: 'Katholieken, u zijt in de aangelegenheid-NSB geen gehoorzaamheid verschuldigd aan het Nederlands Episcopaat'), maar waren die advertenties zakelijk gesteld, dan zag hij tegen plaatsing geen bezwaar en, zo schreef hij in maart '41 aan de directeur van een van de dagbladen van het concern: 'Met 'Vreugde en Arbeid' en NVV (wat nu helemaal niet meer marxistisch is) kunnen we nog weer ruimer omspringen dan met de NSB-zelf.' Maar Herold was er toch niet gerust op dat dit beleid (waarbij hij het NVV onder NSB-leiding meer faciliteiten gaf dan toen het nog onder de leiding stond van sociaal-democraten) blijvend door het Episcopaat getolereerd zou worden. 'Zodra', schreef hij, 'een bevoegde geestelijke instantie ons officieel meedeelt: 'Die-of-die advertentie moogt gij niet plaatsen', wordt alles anders. Dan hebben wij niet meer de verantwoordelijkheid en weten wij te gehoorzamen.'¹

De NSB en haar nevenorganisaties, alle voor katholieken verboden, kregen in de loop van '41 met de directies van de meeste katholieke dagbladen niet veel moeilijkheden. Begin december waren het bijvoorbeeld alleen *De Tijd* en *De Gelderlander* (Nijmegen) die een annonce van het Opvoedersgilde der NSB weigerden. De directeur van laatstgenoemd dagblad, G. H. J. B. Bodewes, werd meteen bij het departement van volksvoorlichting en kunsten ter verantwoording geroepen en kreeg daar op 8 december van Blokzijls plaatsvervanger als hoofd van de afdeling perswezen te horen dat zijn ontslag klaar lag als hij niet alsnog tot opname bereid was. Bodewes zei dat hij nader overleg zou plegen en nam contact op met zijn college van commissarissen en met de bisschoppelijke censor van *De Gelderlander*, de Carmelietenpater dr. Titus Brandsma, hoogleraar aan de Nijmeegse Universiteit. Commissarissen en Brandsma waren met hem van oordeel, 'dat het Opvoedersgilde wel degelijk onder het bisschoppelijk verbod viel'² – maar intussen was de gewraakte advertentie in nagenoeg alle katholieke dagbladen verschenen!

Op 14 december, zes dagen na het gesprek dat Bodewes ten departemente gevoerd had, werd de NSB door Seyss-Inquart tot 'enig toegelaten politieke

¹ Brief, 5 maart 1941, van F. H. H. Herold. ² G. H. J. B. Bodewes: 'De Gelderlander' in *oorlogstijd* (nov. 1944), p. 36.